O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY KITOB PALATASI
INV.№

Халқ сўзи

Ўзбекистон – келажаги буюк давлат

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган ● E-mail: info@xs.uz ● 2005 йил 23 март, № 57 (3602) Чоршанба

"Ўзэкспомарказ"да

Мамлакатимизда озиқ-овқат саноатидаги ислоҳотларни чуқурлаштиришга қаратилган чора-тадбирларга катта эътибор берилмоқда. Кеча пойтахтимиздаги "Ўзэкспомарказ"да иш бошлаган "Озиқ-овқат саноати-UzFord 2005" халқаро кўргазмаси ҳам айнан ана шу мақсадга йўналтирилган. Тошкентда бешинчи бор ўтказилаётган ушбу анжуманнинг ташкилотчилари ITE Grup Plc ва ITE Uzbekistan компанияларидир.

ТОМОШАДАН — ШАРТНОМАГА

Халқаро кўргазма ишида Австрия, Германия, Россия, Қозоғистон, АҚШ ва Туркия каби дунёнинг 12 мамлакатидан 50 дан ортиқ фирма ва компаниялар ўз маҳсулотлари билан қатнашмоқда. Айни пайтда иштирокчилар ушбу соҳадаги илғор анъаналар, замонавий технологиялар, асбоб-ускуналар билан танишиш ҳамда манфаатли битимлар тузиш имконига ҳам эга бўладилар.

Тадбир иштирокчиларининг маълум қилишича, дунё миқёсида ушбу соҳадаги етакчи ишлаб чиқарувчиларнинг Ўзбекистонга қизиқиши йил сайин ортиб бормоқда. Буни хорижлик иштирокчиларнинг кўргазма майдонидан имкон қадар кўпроқ жой олишга интилишлари исботлаб турибди. Шу билан бирга, мамлакатимиздаги озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқарувчи компания ва фирмалар фаолияти хорижлик кўплаб кўргазма иштирокчиларининг эътиборини қозонгани қувонарли ҳол.

Ушбу тадбир республикамиз ишлаб чиқарувчиларининг маҳсулотлари ташқи бозорга чиқишида, ўзаро тажриба алмашинувида ҳам муҳим аҳамиятга эга бўлиши турган гап.

Саидолим ҲАЙДАРОВ,
"Халқ сўзи" мухбири.
СУРАТЛАРДА: кўргазмадан лавҳалар.
Рашид ГАЛИЕВ олган суратлар.

БОБУР БОҒИДА НАВРЎЗ САЙЛИ

Юртимизда Наврўз шодиёналари давом этаётган айни кунларда пойтахтимиздаги Бобур номидаги маданият ва истироҳат боғида Республика байналмилал маданият маркази ташаббуси билан миллий маданий марказлар бадиий жамоалари ҳамда санъат усталари иштирокида катта байрам сайли бўлиб ўтди.

Унда юртимизда фаолият юритаётган дипломатик корпус ва халқаро ташкилотлар, жамоатчилик вакиллари иштирок этди.

Тадбирда диёримизда тотувлик ва ҳамжиҳатликда яшаётган юздан ортиқ миллат ва элат вакиллари давлатимиз мустақиллигини мустаҳкамлаш, озод ва фаровон ҳаёт барпо этишда муносиб ҳисса қўшиб келаётгани алоҳида таъкидланди.

Мамлакатимиздаги миллатлараро бағрикенглик, фуқароларимизнинг миллати, ирқи ва динидан қатъи назар, қонун олдида тенглиги, юртимизда ҳукм сураётган тинчлик ва барқарорлик Ватанимизнинг халқаро ҳамжамиятдаги обрў-эътиборини янада юксалтиришда муҳим омил бўлаётир.

Давлатимиз раҳбари Ислом Каримовнинг Ўзбекистон халқига Наврўз табригида таъкидланганидек, айни пайтда юртимизнинг турли ҳудудларида ўтказилаётган шодиёна сайилларда миллати, тили ва динидан қатъи назар, Ўзбекистонни ўзига ватан деб биладиган барча миллат ва элат вакилларининг иштирок этаётгани, кўплаб хорижий меҳмонларнинг ҳам қувончимизга шерик бўлаётгани Наврўзнинг одамларни бирлаштирувчи ҳаётбахш кучидан далолат беради.

Сайилда юртимизда фаолият кўрсатаётган миллий-маданий марказларнинг дўстлик, ҳамжиҳатлик ва аҳилликка чорловчи катта концерт дастури намойиш этилди.

Тадбирда Бош вазир ўринбосари, Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси раиси С.Иномова иштирок этди.

Назокат УСМОНОВА,
ЎзА мухбири.

Брюсселда ҳам нишонланди

"Брюсселга Наврўз келди". Халқимизнинг суюкли айёми муносабати билан бўлиб ўтган тадбирнинг қатнашчилари ана шундай сўзларни айтган ҳолда Брюссель чет тиллар олий мактаби биносини тарк этишди.

Меҳмонлар бино ичкарисига киришлари биланоқ уларни ўзбек халқининг бениҳоя бой маданияти ва анъаналари намуналари ҳайратга солди — у ерда меҳмонларни Ўзбекистон халқ амалий санъати маҳсулотларининг гўзал кўргазмаси ўзига чорлаб турар эди.

Наврўзи олам муносабати билан ўтказилган ушбу байрам тадбирида Европа парламенти, Европа Иттифоқи комиссияси ходимлари, мамлакатда аккредитация қилинган дипломатия корпуси, Бельгиянинг сиёсий, академик ва илмий доиралари вакиллари ҳозир бўлдилар.

Кечада сўзга чиққан Брюссель таржимонлар олий институтининг директори Франс Де Лэт ҳамда Ўзбекистоннинг Бельгиядаги элчиси В.Норов тўпланганларга ушбу гўзал байрам тарихи ва унинг Ўзбекистонда анъанавий нишонланишининг тарихи ҳақида сўзлаб бердилар. Шунингдек, бугунги замонавий Ўзбекистон ҳамда юртимизда Наврўзи олам шодиёналари акс этган видеофильм меҳмонлар эътиборига ҳавола этилди. "Ўзбекистон" ашула ва рақс ансамбли солистлари Давронбек Акбарбеков, Ферўза Озодова ҳамда ёш ўзбек скрипкачиси – Антверпен мусиқа мактабининг талабаси Фарҳод Йўлдошев ижросидаги дилрабо куй-қўшиқлар ва жозибали рақслар кеча қатнашчиларида унутилмас таассуротлар қолдирди.

Жамшид МУТАЛОВ,
"Жаҳон" АА мухбири.
Брюссель.

Ўзбекистон Тасвирий санъат галереясида "Нукус музейи дурдоналари" мавзуидаги кўргазма очилди. У Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки, Маданият ва спорт ишлари вазирлиги, Ўзбекистон Бадиий академияси ҳамкорлигида ташкил этилди.

НУКУС МУЗЕЙИ ДУРДОНАЛАРИ

Истиқлол йилларида давлатимиз раҳбари Ислом Каримов ташаббуси билан қайтадан бунёд этилган И.Савицкий номидаги Қорақалпоғистон давлат санъат музейи экспонатлари қорақалпоқ халқининг қадимий ва бетакрор санъати ҳақида ҳикоя қилади. Музей экспонатларини тўплашда фидойилик кўрсатган Ўзбекистон санъат арбоби, рассом Игорь Савицкий Юртбошимиз фармонига мувофиқ "Буюк хизматлари учун" ордени билан мукофотланган.

Кўргазмада музей хазинасидан жой олган кўплаб ноёб картиналар намойиш этилаётир. Жумладан, Ўрол Тансиқбоевнинг "Ўзбек аёли", Николай Караханнинг "Ҳовли. Узум терими", Усто Мўминнинг "Домла" каби асарлари кўпчиликда катта қизиқиш уйғотмоқда.

ЎзА.

УМУМХАЛҚ ҲАШАРИ УЮШҚОҚЛИК БИЛАН ЎТДИ

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Сиҳат-саломатлик йилида халқимизга хос бағрикенглик, ҳамжиҳатлик ва меҳр-оқибат каби эзгу фазилатларни янада юксалтириш, жамиятимизда меҳнатсеварлик ва соғлом турмуш тарзини кенг тарғиб этиш, умумхалқ байрамлари арафасида маҳаллалар, кўчалар ва аҳоли тураржойларини ободонлаштириш, мамлакатимиздаги санитария-эпидемиологик ҳолатни яхшилаш ҳамда Наврўз умумхалқ байрамини нишонлашга пухта тайёргарлик кўришга қаратилган Фармойишига биноан март мамлакатимизда ободонлаштириш ва кўкаламзорлаштириш ойлиги деб эълон қилинди.

Фармойишга мувофиқ Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳрида Республика "Маҳалла" хайрия жамғармаси ва унинг жойлардаги тузилмалари билан ҳамкорликда тегишли тадбирлар режаси асосида кенг кўламда иш олиб борилаётир. 19 март куни мазкур ойлик доирасида умумхалқ хайрия ҳашари бўлиб ўтди.

Республика "Маҳалла" хайрия жамғармасидан олинган маълумотга кўра, ҳашар ҳар қачонгидан ҳам кўтаринки руҳда ўтган. Қарийб ўн икки миллион нафар юртдошимиз бу тадбирда фаол иштирок этди. Маҳаллалар, корхоналар, ташкилот ва муассасалар ҳудудида тозалаш ва кўкаламзорлаштириш ишлари амалга оширилди. Ўттиз тўрт минг гектардан кўпроқ майдон ободонлаштирилди. Гузарлар, зиёратгоҳлар, болалар спорт майдончалари тартибга келтирилди.

Тураржой мавзелари, маҳалла ва қишлоқларимиз кўркига кўрк қўшиш мақсадида минглаб туп дарахт ва гул кўчатлари ўтказилди. Боғ-роғларга шакл берилиб, дарахтлар оқланди.

Наврўз кунлари меҳр-мурувватга эҳтиёжмандлар ҳолидан хабар олиш қадимий ва эзгу анъаналаримиздандир. Ҳашар куни аждодларимизнинг бу борадаги боқий урф-одатлари янада яққолроқ намоён бўлди. Кам таъминланган, ижтимоий ҳимояга муҳтож оилаларга тўрт юз етмиш миллион сўмликдан кўпроқ мурувват ёрдами кўрсатилди.

Ҳашар муносабати билан ишлаб топилган бир кунлик иш ҳақи республика "Маҳалла" хайрия жамғармаси ва унинг жойлардаги бўлимлари ҳисоб рақамига ўтказилади. Бу маблағ юртимизни янада обод этиш, маҳаллалар инфратузилмасини ва оммавий спортни ривожлантириш, аҳолининг ижтимоий ҳимояга муҳтож қисмини қўллаб-қувватлаш, "Сиҳат-саломатлик йили" давлат дастурида белгиланган вазифаларни ҳаётга татбиқ этишга сарфланади.

Б.ХИДИРОВА,
ЎзА мухбири.

Жойлардан хабарлар

Янгийўлда кино фестивали

Юртимизда миллий кино ривожига катта эътибор берилмоқда. Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Кинематография соҳасини бошқаришни такомиллаштириш тўғрисида"ги Фармони ва Вазирлар Маҳкамасининг "Ўзбеккино" Миллий агентлиги фаолиятини ташкил этиш тўғрисида"ги қарори соҳа ривожида муҳим аҳамиятга эга бўлди. Натижада сўнгги йилларда юксак савиядаги ўнлаб бадиий ва ҳужжатли фильмлар яратилди.

Куни кеча Тошкент вилоятининг Янгийўл туманида ўзбек киноси фестивали бошланди. У "Ўзбеккино" Миллий агентлиги ташаббуси билан ташкил этилди. Тадбирдан кўзланган мақсад пойтахт вилояти аҳолисини кейинги йилларда яратилган янги фильмлар билан таништириш, миллий киномизнинг энг яхши анъаналарини тарғиб этишдир.

Ишбилармон туҳфаси

Термизлик ишбилармон Холмўмин Жумаев ўзи яшаётган "Темирйўлчи"маҳалласи аҳлига Наврўз байрами кунлари катта совға тайёрлади. У ўз ҳисобидан гузар қуриб берди. Гузардан новвойхона, дорихона, этикдўзлик устахонаси, бичиш-тикиш цехи жой олган.

Болаларга қувонч улашиб

Наврўз аёмини пойтахтимизнинг Ҳамза туманидаги 30-ёрдамчи меҳрибонлик уйи тарбияланувчилари қўшалоқ байрам сифатида нишонлашди.

Халқ таълими вазирлиги ҳузуридаги Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси томонидан меҳрибонлик уйи тарбияланувчилари учун байрам дастурхони ёзилди. 500 минг сўмликка яқин стол тенниси, волейбол, баскетбол, футбол тўплари, гимнастика ва бошқа спорт жиҳозлари туҳфа этилди. Шунингдек, байрам кунлари Сурхондарё вилоятининг Узун туманидаги 1-умумтаълим боғча-мактабига ҳам 1 миллион 147 минг сўмликдан зиёд спорт жиҳозлари етказиб берилди.

— "Сиҳат-саломатлик йили" давлат дастури доирасида махсус режа ишлаб чиққанмиз, — дейди жамғарманинг болалар спорт иншоотларини ускуналар ва спорт анжомлари билан таъминлаш бўлими бошлиғи Олим Шарофхўжаев. — Шу кунгача вилоятлардаги умумтаълим мактаблари ва мактаб-интернатлар ҳамда меҳрибонлик уйларига 31 миллион сўмликдан зиёд спорт жиҳозлари топширилди.

Зиёдулла ЖОНИБЕКОВ,
"Халқ сўзи" мухбири.

Қирғизистонда рўй бераётган воқеалар муносабати билан Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлигининг БАЁНОТИ

Жорий йилнинг 27 феврали ва 13 мартида бўлиб ўтган парламент сайловлари муносабати билан Қирғизистонда, айниқса, унинг жанубий вилоятларида рўй бераётган воқеалар унга яқин қўшни бўлган Ўзбекистонда катта ташвиш уйғотмоқда.

Қирғизистонда сайловларга тайёргарлик кўриш ва ўтказиш жараёни бошланганиданоқ Ўзбекистон турли даражадаги ҳар қандай сайловлар — ҳар бир мамлакатнинг ички иши ва улар шу мамлакатнинг амалдаги Конституцияси ва қонунларига тўла мувофиқ ҳолда ўтказилиши лозим, деган қатъий позицияда турди. Ҳар бир сайловда асосий куч — бу сайловчилар бўлиб, барча даражадаги депутатлар уларнинг эркин хоҳиш-иродасига биноан, ҳеч қандай ташқи аралашув ва тазйиқларсиз сайланиши даркор. Айрим сиёсий ва жамоатчилик кучларининг сайлов натижаларидан қониқмаслиги туфайли келиб чиқадиган баҳс ва мунозаралар амалий мулоқот, Қирғизистон қонунларида белгилаб қўйилган ҳуқуқий асос ва тартиблар ҳамда амалдаги Конституцияга мувофиқ тарзда ҳал этилиши зарур.

Юздан ортиқ миллат ва элат вакиллари баҳамжиҳат яшаётган Ўзбекистонда икки қардош халқ — ўзбек ва қирғиз халқларининг тарихий яқинлигига, маънавий қадриятлари ва дини, урф-одат ва анъаналари, тили ва маданияти муштараклигига доимо катта аҳамият бериб келинади.

Бугун ҳам биз, шу қадимий заминда истиқомат қиладиган барча инсонлар ҳар қандай қарама-қаршилик ва юзага келган муаммоларнинг тинч йўл билан, ташқи таъсирдан мутлақо холи равишда ҳал этилишидан, ҳаммамиз учун энг муҳим бўлган минтақамиздаги тинчлик ва барқарорликни, оилаларимиз осойишталигини сақлаб қолишдан бирдек манфаатдормиз.

Биз Ўзбекистонда шунга аминмизки, Қирғизистон халқи қандай қийинчилик ва тўсиқларга дуч келмасин, уларни мардона енгиб ўтган ва бугун ҳам бу синовларни енгиб ўтади, ижтимоий-сиёсий барқарорликни сақлаб қолади, мамлакатда қарама-қаршиликни кескинлаштириш учун вазиятдан фойдаланиб қолишга, миллатлараро низо келтириб чиқаришга уринадиган қабиҳ ниятли кучларнинг, аввало, ташқи кучларнинг бузғунчи чақириқ ва хатти-ҳаракатларига эргашмайди.

Биз ўзининг муносиб келажагини, мустақил, фаровон, демократик Қирғизистонни барпо этаётган қирғиз халқининг ақл-заковати ва букилмас иродасига ишонамиз.

Тошкент шаҳри,
2005 йил 22 март.

АКЦИЯДОРЛАР АРМОНИ УШАЛМОҚДА

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2004 йил якунларига бағишланган мажлисида давлат тасарруфидан чиқарилган корхоналар, шу жумладан, акциядорлик жамиятлари фаолиятини тубдан яхшилаш зарурлиги уқтирилди. Хўш, бу борада Қорақалпоғистон Республикасида вазият қандай? Акциядорлик жамиятлари ўтган йилни қандай натижалар билан якунладилар?

Авваламбор, 2005 йилнинг 1 январь ҳолатига кўра, Қорақалпоғистонда 361 та акциядорлик жамияти фаолият кўрсатганини қайд этиб ўтиш керак. Ўтган бир йил ичида улардан 75 таси ўз низом жамғармаларини оширди, 3 таси ёпиқ акциядорлик жамиятига, 212 таси мулкчиликнинг бошқа шаклига айлантирилди.

Хусусан, Нукуснинг шундоқ биқинида жойлашган «Қаттиқоқар» темир-бетон заводи» акциядорлик жамияти икки йил аввал банкротлик ёқасига бориб қолган эди. Аммо бу жамоа осмондан чалпак ёғишини кутиб ўтирмади: мавжуд вазиятдан чиқиш йўлларини излади. Қорақалпоғистон Вазирлар Кенгаши ҳузуридаги мувофиқлаштирувчи ишчи гуруҳи ва Давлат мулк қўмитаси эса амалий ёрдам кўрсатди. Энг муҳими, 2004 йил июль ойида ўтказилган тендер савдоларида акциядорлик жамияти давлат акция пакетининг 61 фоизини «Илҳомқурилиш» хусусий фирмаси харид қилди. Натижада сармоядор корхонага дастлаб 351 миллион сўм сарфлаб, 60 та янги иш ўрни яратди. Акциядорлик жамиятида эса 286,3 миллион сўмлик рақобатбардош маҳсулот ишлаб чиқарилиб, кўп йиллар мобайнида биринчи марта соф фойда олинди.

Ислоҳот ва самара

Акциядорлик жамиятлари фаолиятининг яхшиланишида Кузатув кенгашларининг роли ҳам ошиб бормоқда. Буни «Қорақалпоқпахтасаноат» бирлашмаси мисолида яққол кўриш мумкин. Масалан, «Хўжайли толаси» акциядорлик жамияти Кузатув кенгаши корхонани модернизация қилиш юзасидан амалий чоралар ишлаб чиққан эди. 2004 йили акциядорлик жамияти 9551 тонна пахта хомашёсини қайта ишлаб, 54,3 миллион сўм соф фойда олган бўлса, унинг 43,5 миллион сўми дивиденд учун ажратилди. Бошқача айтганда, бир дона акцияга унинг номинал қийматидан 2,3 баравар кўп, яъни 2532 сўмдан дивиденд берилди.

Бундай корхоналарнинг саъй-ҳаракатлари туфайли бирлашма бўйича ҳам маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми 7,3 миллиард сўмдан 11,8 миллиард сўмга етди.

Кузатув кенгаши билан корпоратив муассасалар ҳамкорлигига мисол қилиб Беруний туманидаги «Ёғгар» акциядорлик жамиятини кўрсатиш мумкин. «Осиё менежмент» масъулияти чекланган жамияти билан биргаликда «Ёғгар»нинг дебиторлик қарзи 6 баравар камайтирилиб, 96 миллион сўм соф фойда қўлга киритилди.

Қорақалпоғистон Республикаси Давлат мулки қўмитаси раиси Қутлимурод Панаевнинг айтишича, айни кунларда бошқа акциядорлик жамиятларидаги мавжуд аҳволни яхшилаш тадбирлари ҳам ишлаб чиқилган. Шу мақсадда 192 та хўжалик юритувчи субъект 3 та гуруҳга ажратилди. Биринчи гуруҳга барқарор ишлаётган корхоналар, иккинчи гуруҳга муаммолар тўпланиб қолган жамоалар, учинчи гуруҳга истиқболсиз субъектлар киритилди. Эндиликда ҳар бир акциядор ўз жамиятидан тенг шерикчилик асосида манфаат топиши учун тегишли чоралар кўрилмоқда.

Янгибой ҚЎЧҚОРОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

САЙЁҲЛИК СОҲАСИДАГИ ҲАМКОРЛИК

Пойтахтимизда Марказий Осиё мамлакатлари билан Япония ўртасида маданият ва сайёҳлик соҳасида ҳамкорликни янада ривожлантиришга бағишланган халқаро симпозиум бўлиб ўтди. Унда Ўзбекистон, Қозоғистон, Қирғизистон, Тожикистон, Туркманистон ва Япониянинг давлат ташкилотлари ҳамда ишбилармон доиралари вакиллари иштирок этди.

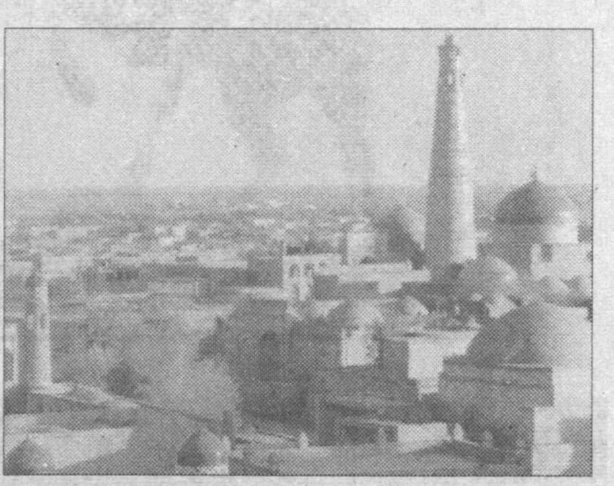

Тадбир Жаҳон сайёҳлик ташкилоти, Япониянинг Ер хўжалиги, инфратузилмалар ва транспорт вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий алоқалар агентлиги ҳамда "Ўзбектуризм" миллий компанияси томонидан ташкил этилди.

Симпозиумни Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий алоқалар агентлиги раиси Насриддин Нажимов очди.

Анжуманда мамлакатимизда Президентимиз Ислом Каримов раҳнамолигида сайёҳлик соҳасини ривожлантиришга алоҳида эътибор қаратилаётгани таъкидланди. Ушбу учрашувнинг Марказий Осиё ва Япония даражасида ўтказилаётгани эса мазкур соҳадаги алоқаларни янада мустаҳкамлашга ҳисса қўшиши шубҳасиз.

— Ўзбекистон — жуда қадимий ва бой тарихга эга мамлакат, — деди Япония парламенти Маслаҳатчилар палатаси аъзоси Сёго Араи. — Кўҳна Самарқанд, Бухоро, Хива, Шаҳрисабз каби тарихий обидаларга бой шаҳарлар нафақат япониялик, балки дунё сайёҳларининг ҳам севимли масканига айланган. Шу боис, Марказий Осиё давлатлари билан Япония ўртасида сайёҳлик соҳасида ҳамкорликни ривожлантириш, ўзаро тажриба алмашишни йўлга қўйиш Ўзбекистонда туризмни янада ривожлантиришда яхши самара бериши шубҳасиз.

2004 йил октябрда Самарқанд шаҳрида Жаҳон сайёҳлик ташкилотининг ваколатхонаси очилган эди. Бунинг самараси ўлароқ, айни пайтда хорижий сайёҳлик агентликлари Ўзбекистоннинг туризм соҳасидаги имкониятлари билан кенг танишмоқда.

Симпозиум иштирокчилари Марказий Осиё давлатлари ва Япониянинг сайёҳлик соҳасидаги имкониятлари билан танишишди. Мазкур йўналишда ҳамкорликни янада ривожлантириш, сайёҳларга хизмат кўрсатиш сифатини янада юксалтириш юзасидан фикр алмашдилар.

Акмал НАЗАРОВ,
ЎзА мухбири.

Меҳнат инсонни улуғлайди

Ишнинг кўзини билганлар

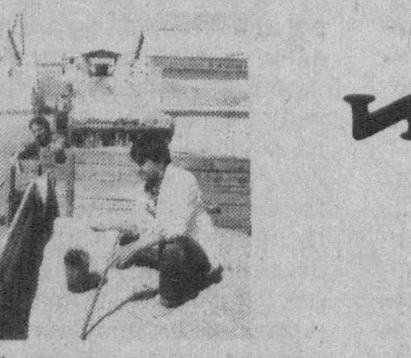

Корхона ночор аҳволга тушиб қолувди: асбоб-ускуналар эскирган, омборлар таъмирталаб, цехлар бесаранжом. Қабул қилинган донни сақлаш минг машаққатга айланганди. Келдиёр Хўжаёров «Косондон»га раҳбар бўлиб келди-ю корхона истиқболга юз тутди. Цехлар қайта тикланди. Замонавий дастгоҳлар олиб келинди. Ҳатто вагонни ўлчашга қуввати етадиган тарозилар ўрнатилди.

Бир пайтлар уруғлик дон қўшни туман ва вилоятлардан олиб келинарди. Бунинг ўзи бўладими? Қанчадан-қанча сарф-харажат қилиш керак. Масалан, бошқа вилоятдан бир вагон уруғлик ташиб келиш учун темир йўл хизматига 300 минг сўм тўлаш лозим эди. Масала бугун ўз ечимини топган. Уруғлик дон корхонанинг ўзида тайёрланяпти. Бу мижозга катта қулайлик, корхонага қўшимча даромад.

Ҳозирги кунда туманда 3000 дан ошиқ фермер хўжаликлари иш юритаяпти. Улар бултур корхонага 30 минг тоннадан кўпроқ дон топширишди. Фермерларнинг феъли қизиқ. Ҳисоб-китобнинг нақд бўлишини кўзлашади. Уларнинг сўровига корхонанинг ҳам мустар бўлиб ўтирган жойи йўқ. Шартноманинг барча банди бекаму кўст бажарилиши керак. Шерикнинг манфаатини ҳурмат қилиш зарур. Ана шунда яйраб ишлагандай бўласан.

Масалан, «Эшқулобод» фермер хўжалиги 100 тонна дон сотувди. «Косондон» тўловни вақтида амалга оширди.

— Жамоамизнинг бу йилги режалари катта, — дейди Келдиёр Хўжаёров. — Янги чойхонага пойдевор тахланяпти. Боғ-роғлар, гулзорлар яратилмоқда. Ишчиларнинг меҳнатини қадрлашга ҳаракат қиляпмиз. Ойлик маошу мукофот пуллари ўз вақтида бериб борилаяпти. Ишчилар бепул иссиқ овқат, кийим-бош билан таъминланмоқда. Одамларнинг даволанишлари учун дам олиш масканларига бепул йўлланмалар берилаяпти.

Бозор ЭРҚОРОВ.

Қарор ва ижро

Республикамиз Президентининг 2005 йил 5 мартдаги "Экинларни пайҳон қилишга қарши кураш чораларини кучайтириш тўғрисида"ги қарорида таъкидланганидек, ҳокимликлар, ушбу йўналишдаги масъул шахслар, ширкат ва фермер хўжаликлари раҳбарларининг фаолиятлари талаб даражасида эмас. Жойларда ташкил этилган ишчи гуруҳлари мониторинг ва текширишларни изчил йўлга қўймаганлиги сабабли экинзорларни пайҳон қилиш ҳолатларига йўл қўйилмоқда. Экинзорларни қўриқлаш услублари ишлаб чиқилмагани, пайҳон қилиниши мумкин бўлган экин майдонлари атрофига дала қоровуллари қўйилмаганлиги натижасида чорва моллари ва техникалар томонидан экинзорлар пайҳон этилиб, оқибатда маҳсулот етиштирувчиларга моддий зарар етказилмоқда.

НАСИБА НОБУД БЎЛМАСИН

Таъкидлаш жоизки, Ўзбекистон Республикаси Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексининг 104-моддасига кўра, экинзорлар пайҳон қилинса, тўплаб қўйилган ҳосилга зарар етказилса ёки улар йўқ қилинса, шунингдек, кўчатларга шикаст етказилса бунга дахлдор фуқаролар ва мансабдор шахслардан белгиланган тартибда жарима ундирилади. Маъмурий жазо чораси қўлланилгандан кейин бу ҳолат бир йил давомида мазкур фуқаролар томонидан такрор содир этилса, улар энг кам иш ҳақининг уч баробаригача, мансабдор шахслар эса уч бароборидан етти баробаргача миқдорда жаримага тортилади. Шунга қарамасдан афсуски, ҳозирги кунда ҳам бўлғуси ҳосил тақдири ҳал бўлаётган шундай долзарб даврда айрим фуқароларнинг бепарволиги туфайли қаровсиз қолдирилган чорва моллари экинзорларни пайҳон қилмоқда. Мисол учун, Қорақалпоғистон Республикаси Қонликўл туманида яшовчи А. Аллашовга тегишли 19 бош қорамол "Наргиза" фермер хўжалигининг ғаллазорини пайҳон этиши натижасида хўжаликка салкам ярим миллион сўм миқдорида зарар етказган. Албатта, келтирилган зиён айбдор томонидан қопланди. Бу ўринда табиий савол туғилади: хўш, "Наргиза" фермер хўжалиги раҳбари ва аъзолари қаёққа қарашган? Ахир бугун далада мавж уриб ўсаётган ғалла эртага уларнинг омборига дон бўлиб тўкиладику?! Мол-мулк ҳам, экин-тикин ҳам қаровсиз, ўз ҳолига ташлаб қўйилгандан кейин унинг ҳоли нима кечарди?

Ёки бўлмаса, Вобкент туманилик чорвадор Қ.Равшановга тегишли 98 бош, Навбаҳор туманидаги "Наврўз" ширкат хўжалигида яшовчи Ю.Раҳимовнинг 60 бош, Нурота туманидаги "Ўзбекистон" ширкат хўжалиги аъзоси И.Хурсандовга қарашли 42 бош қўй-эчки ғалла майсаларидан тўйиб озиқланган экан, бунга ким айбдор? Қилмиш-қидирмиш, дейдилар. Қ.Равшанов 490 минг сўм, Ю.Раҳимов ва И. Хурсандовларнинг ҳар бири эса 100 минг сўмдан жарима тўлашди.

Шу билан бирга, кейинги пайтларда фуқаролар томонидан ширкат ва фермер хўжаликларига қарашли дарахтзор ва тутзорларни ноқонуний тарзда кесиш ҳолатлари содир этилаётгани ҳам ачинарлидир. Жумладан, Қоракўл туманидаги Янгибозор қишлоқ фуқаролар йиғинида яшовчи Б. Сулаймонов "Бахтиёр Мирпўлат" фермер хўжалиги тутзорларини ўзбошимчалик билан кесиб, хўжаликка 60 минг сўм миқдорида зарар етказган.

Ушбу ҳолат бўйича Б. Сулаймоновга нисбатан Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги Кодекснинг 104-моддаси 1-қисми билан иш қўзғатилиб, етказилган зарарни ундириш бўйича судга даъво аризаси киритилди.

Пешку туманидаги Ибн Сино ширкат хўжалигида истиқомат қилувчи С.Зокиров, К. Зокиров ва Р. Рустамовлар эса 0,25 гектар майдондаги 71 та тут кўчатини кесиб, ўз эҳтиёжларига ишлатиб юборганлар. Пировардида етказилган зарар тўлиқ ундирилиб, қонун бузувчиларга нисбатан тегишли жазо чоралари кўрилди.

Мавриди келганда, шуни айтиш кераккки, қонунда экинзор, ўрмон ва бошқа дов-дарахтларга шикаст етказиш ёки уларни нобуд қилиш туфайли кўп миқдорда зарар етказилса, айбдор шахсларга энг кам иш ҳақининг эллик бароборигача миқдорида жарима ёки бир йилгача ахлоқ тузатиш ишлари ёхуд уч ойгача қамоқ жазоси белгиланган. Шунингдек, ўрмон ва бошқа дов-дарахтларни қонунга хилоф равишда кесиш, уларга қасддан шикаст етказиш ҳам Жиноят Кодексининг тегишли моддаси билан жавобгарликка тортишга асос бўла олади.

Ғалла майсалари ҳам, ўрмон ва бошқа дов-дарахтлар ҳам — эл насибаси. Халқнинг насибаси эса дахлсиздир. Буни ҳар бир фуқаро ёдда тутмоғи шарт!

Б.ХОЛМИРЗАЕВ,
Республика бош прокуратураси Қишлоқ хўжалиги соҳасида қонунийликни таъминлаш ва хўжалик юритувчи субъектларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш бўлими катта прокурори.

С. ҲАЙДАРОВ,
"Халқ сўзи" мухбири.

Ёрдам қўл келди

Зомин туманидаги 37-мактаб ҳамда Бахмал туманидаги 45-мактабга Япония ҳукумати томонидан 110 минг АҚШ долларига яқин грант берилди. Бу ёрдам мактаблардаги таълим жараёнини такомиллаштиришга сарфланиб, синфхоналар учун махсус мебеллар, замонавий техника воситалари сотиб олинади. Ушбу грантлар ҳисобидан билим даргоҳларини спорт анжомлари билан таъминлаш ҳам кўзда тутилган.

Баҳриддин САТТОРОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Сирдарёлик матбаачилар

Олимбой Нишонов узоқ йиллар матбаачилик соҳасида тер тўкиб, етарли тажриба орттирди. Айнан тўпланган бой тажриба "Агро-Принт" масъулияти чекланган жамиятни ташкил этгач асқотди.

Ҳозирда у етакчилик қилаётган кичик матбаа корхонасида 40 дан зиёд ишчи меҳнат қилади. Улар томонидан ишлаб чиқарилаётган 20 га яқин матбаа маҳсулоти эса доимо харидоргир.

Яқинда жамоа яна бир хайрли ишга қўл уриб, болалар ва ўсмирларга мўлжалланган "Сайхун зиёси" газетасини чоп эта бошлади. 6 минг нусхадан ортиқ нашр этилаётган ушбу газета ёшларга маъқул бўлмоқда.

СУРАТЛАРДА: "Агро-Принт" кичик корхонаси ишлаб чиқариш фаолиятидан лавҳалар акс этган.

Муҳаммад КАРИМ олган суратлар.

Бугуннинг гапи

«Асосий устувор вазифа аввалгидек бозор ислоҳотларини чуқурлаштириш ва иқтисодиётни янада эркинлаштиришдан иборат».

ИҚТИСОДИЁТИМИЗНИНГ

Эркинлаштириш — бу бозор қонун-қоидаларига биноан ривожланувчи кўп секторли иқтисодиётни яратиш. Бунда хусусий сектор етакчи бўлиши талаб қилинади. Бундан 10 йил муқаддам нодавлат секторининг иқтисодиётдаги ҳиссаси 40 фоиз бўлса, ҳозир бу деярли 77 фоизни ташкил этади. Шу давр оралиғида хусусий секторнинг мавқеи ҳам мустаҳкамланиб, унинг иқтисодиётдаги улуши деярли 2,5 марта ошди. Бироқ эркинлаштириш талаблари жиҳатидан қараганда, хусусий секторни янада ўстириш мақсадга мувофиқдир.

Миқёс ва моҳият

Давлатимиз раҳбари олға сурган устувор вазифалардан бири **«хусусий секторнинг жадал ривожланишини, унинг мамлакат иқтисодиётидаги улуши кўпайишини таъминлаш»**дир. Бу хусусий секторда яратилган товар ва хизматларни кўпайтириш лозимлигини билдиради. Мазкур секторни ривожлантириш чора-тадбирларини ишлаб чиқиш учун эса, аввало, унинг кўлами ёки миқёсига холисона баҳо бериш керак. Шунга қараб, ушбу секторнинг қаерда ва қанчалик ривожланишини белгилаб олиш лозим, деб ўйлаймиз. Нима учундир статистикада бу сектор кўрсаткичларида ноаниқлик мавжуд. Расмий маълумотларда нодавлат секторининг миқёсига баҳо берилади. Лекин унинг таркибидаги хусусий корхоналар ва хўжаликларнинг иқтисодиётдаги ўрни аниқ бўлмай қолаверади. Бунга аниқлик киритиш учун нодавлат сектори таркибидаги **жамоа сектори** билан **хусусий секторни** аниқ фарқлаш талаб қилинади. **Жамоа сектори** турли кооперативлар, ширкатлар ва уюшмалардан иборат бўлса, **хусусий сектор** — бу хусусий корхоналар, хусусий мулк ҳиссаси катта бўлган акциядорлик жамиятлари, якка тадбиркорлик, фермер хўжаликлари, майда деҳқон хўжаликларидан иборатдир. Бундай гуруҳлашдаги асосий мезон **мулкнинг** ҳамда хўжалик **услубининг** хусусий бўлишидир. Шулар яратган товар ва хизматларнинг бозор қийматига қараб хусусий сектор нақадар ривожланганлигини аниқлаш мумкин.

Бу ишнинг нозик томони шуки, хусусий сектордаги иш натижаси бир хил нархларда ҳисобланиши керак. Чунки турли нархларнинг (эркин бозор нархи, давлатнинг буюртма нархи) қўлланиши хўжаликлардаги ишлаб чиқариш миқёсини аниқ баҳоламайди. Масалан, маҳсулотнинг **моддий ҳажми** бир хил бўлгани ҳолда турли нархларда ҳисоблаб пулга чақилганда, уларнинг **қиймати** ҳар хил чиқади. Бу эса ҳар хил хўжаликларда яратилган **маҳсулотлар ҳажмини** тўла акс эттирмайди. Демак, хусусий сектор миқёсини аниқлаш учун ҳамма ерда эркин бозор нархлари қўлланилиши зарур. Бу миқёсни аниқроқ баҳолаш шунчаки бир статистик машқ эмас, балки амалий аҳамиятга эга бўлган ишдир. Боз устига, хусусий секторнинг иқтисодиётдаги ҳиссаси хусусий мулкчиликнинг ривожланиш даражаси сифатида иқтисодий эркинликнинг асосий кўрсаткичларидан бири ҳисобланади. Эркинлик қанчалик кучли бўлса, бозор механизми шунчалик тўла ишлайди ва иқтисодиёт жадал ўсади. Кейинги 5 йил мобайнида Ўзбекистондаги иқтисодий эркинлик рейтингининг жиддий кўтарилиши ҳам хусусий секторнинг кенгайиши боисдир. Бу рейтингдаги ижобий силжишларни халқаро экспертлар ҳам мамнуният билан қайд этишмоқда.

Ана шу рейтинг қанча юқори бўлса, келадиган хориж инвестициялари кўпаяди, унинг глобал иқтисодиёт билан интеграциялашуви кучаяди.

Экстенсив ўсиш

Хусусий секторнинг юзага келиши Ўзбекистон иқтисодиёти учун янги ҳодиса бўлиб, буни **«Ўзбек модели»** доирасида ўтказилган ислоҳотлар рўёбга чиқарди. Булар орасида давлат мулкини хусусийлаштириш етакчи ўрин эгаллайди, чунки бу хусусий секторга асос солди. Мазкур секторнинг давлат ва жамоа секторларининг қисқариши ҳисобидан ривожланиши унинг экстенсив ўсишидир. Бунда янги-янги корхоналар хусусий мулкка айлантирилади, улар ҳисобидан хусусий секторнинг иқтисодий салоҳияти ўсади. Шу ўринда Ўзбекистонда ўтказилган кўп босқичли хусусийлаштириш жараёни алоҳида аҳамият касб этди. МДҲ мамлакатлари орасида Ўзбекистон биринчи бўлиб хусусий мулкчиликка қонун йўли билан рухсат берди, хусусий мулкнинг дахлсизлигини кафолатлади. Ўзбекистон Республикаси Конституциясига биноан, **«хусусий мулк бошқа мулк шакллари каби дахлсиз ва давлат ҳимоясидадир»**.

Хусусий мулкка рухсат берилиши туфайли кишилар қўлида жамғарилган мол-мулк ва пулни тадбиркорликка ишлатдилар ва бундан даромад топдилар. Натижада хусусий секторга асос солинди. Бу сектор давлат мулкини хусусийлаштириш ҳисобидан ўсиб борди. Бу жараён дастлаб савдо-сотиқ, маиший хизмат ва майда саноатда юз берган бўлса, кейинчалик бу ўрта корхоналар ва охир-оқибатда йирик корхоналарда ҳам ўтказилди. Шу йўналиш бўйича 2003 — 2004 йилларни бурилиш даври, деб айтишимиз мумкин. Шу йилларда йирик корхоналарни, ҳатто акциядорлик корхоналарини хусусийлаштириш шитоб билан борди.

Масалан, 2003 йилда 1519 та давлат корхонаси хусусийлаштирилиб, улар асосида 2093 та хусусий корхона ташкил топди. Давлат акцияларининг ҳам хусусий мулк қилиб сотилишига йўл берилди. 2003 йилга келиб, 1,2 млн. Ўзбекистон фуқароси акция эгасига айланди, бу ҳам хусусий секторни озиқлантирди.

Ҳозирги кунда ширкатларни фермер хўжаликларига айлантириш хусусий секторнинг **экстенсив** ўсиш омилига айланди. Фермер хўжаликлари ширкатларга нисбатан ўз афзаллигини амалда тасдиқлади. Кўпчилик ширкат хўжаликлари зарар кўриб, қарзга ботиб қолган тақдирда, аксарият фермер хўжаликлари рентабелликни таъминлаб, янги иқтисодий марралар томон бормоқда. Шундай шароитда қишлоқ хўжалигини фермерлаштириш хусусий сектор ривожига, сўзсиз, ҳисса қўшади, унинг иқтисодиётдаги салмоғини оширади.

Хусусий секторнинг кенгайишига майда деҳқон хўжаликлари ва томорқа ҳам ҳисса қўшиши мумкин. Аммо бу ўринда бир муаммо бор: у ҳам бўлса, улар учун қулай бозор яратилмаганидир. Табиийки, бундай хўжаликлар ғоят кўпчиликни ташкил қилади ҳамда улар тарқоқ ва тартибсиз ривожланади. Натижада улар бозор шароитига тезда мослаша олмай, иқтисодий хавф-ха-

Хабарлар оқимидан

Шифо маскани аҳоли хизматида

Самарқанд вилояти Оқдарё тумани маркази – Лойиш шаҳарчасида байрам арафасида янги шифо маскани қурилиб фойдаланишга топширилди. Шошилинч тез тиббий ёрдам бўлими учун ажратилган мазкур замонавий иншоотда барча шарт-шароитлар мавжуд. Унинг реанимация, шошилинч жарроҳлик, режали жарроҳлик бўлимлари энг зарур асбоб-ускуналар, тиббиёт анжомлари билан таъминланган. 276 миллион сўмлик маблағ эвазига ишга туширилган маскан бир вақтнинг ўзида 65 беморни қабул қилиш имконига эга.

Абдурасул САТТОРОВ, «Халқ сўзи» мухбири.

Сифат бўйича менежер

Куни кеча пойтахтимиздаги Халқаро бизнес марказида «Сифат бўйича менежер» ихтисослашган клубининг очилиш маросими бўлиб ўтди. Мазкур клуб «МС КОНСАЛТ» МЧЖ томонидан Германиянинг RWTUV Халқаро сертификат органи ва TUV Academy тренинг компанияси, шунингдек, консалтинг фаолияти билан шуғулланувчи бошқа компаниялар билан ҳамкорликда ташкил қилинди.

«Сифат бўйича менежер» клуби ўз олдига республикамиздаги кичик ва ўрта бизнес вакиллари, тадбиркорлик муассасалари ва корхоналарда бошқарув самарадорлигини ошириш, маҳаллий корхоналар маҳсулотларининг ички ва ташқи бозордаги рақобатбардошлигини ошириш мақсадини қўйган.

Очилиш маросимидан сўнг клуб аъзоларининг биринчи тренинги бўлиб ўтди.

Ботиржон ҒОФУРОВ, «Халқ сўзи» мухбири.

Илғор технологиялар самараси

Бухоро озиқ-овқат ва енгил саноат технологияси институтида «Касб-ҳунар коллежларида «Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар» фанини ўқитишда илғор педагогик технологиялардан фойдаланиш усуллари» мавзуида минтақавий анжуман ташкил этилди. Мазкур ўқув юрти коллежлар учун мутахассислар тайёрлаш бўйича учта таянч олий ўқув юртларидан бири ҳисобланади. Анжуманда бир гуруҳ олимлар сўзга чиқиб, педагогик технологияларнинг мақсади ва моҳияти, талабаларга миллий истиқлол ғояларини сингдиришда масофадан ўқитиш тизимининг аҳамияти борасида маърузалар қилишди.

Алоуддин ҒАФФОРОВ, Туркистон-пресс.

Мактаб — дунёнинг эшиги

— дейди Шўрчи туманидаги 33-умумий ўрта таълим мактабининг директори Файзулла Ҳамидов

33-мактаб — катта даргоҳ. 1274 та ўқувчи қатнайди. 43 та синф. 85 ўқитувчи. 8 та тўгарак. Эрталабдан кечгача иш.

Мактаб биносининг сувоқлари кўчиб, поллари уринибгина қолганди. Ҳовлисида одамлар молларини боқардилар. Ўғли ёки қизи нечанчи синфда ўқиётганига одамлар қизиқмасдилар ҳам.

Ўқитувчилар тайёрлайдиган институтни «беш» баҳога битирган Ҳамидов директор бўлиб келдию...

Осиё тараққиёт банкининг 30-миллион сўмлик гранти билан мактаб сувга чайгандай бўлиб таъмирдан чиқарилди. Озодаликни, тартиб-орасталикни кўриб, қўшни 56-мактаб ўқувчиларининг ота-оналари биз ҳам болаларимизни Ҳамидовнинг мактабида ўқитамиз, деб туриб олдилар. Ва шунга эришдилар ҳам. Олдинига Ҳамидовнинг тўғри гапиниюю талабчанлигини кўнглига олиб, хафасиниб юрган одамлар бир талай номзодларнинг ичидан танлаб, уни 20-Янгибозор сайлов округидан туман кенгашига депутатликка сайладилар.

Иш лекин бирданига юришиб кетгани йўқ. 300 дан кўпроқ бола яхши ўқимас экан. Ўқимаганни синфдан-синфга кўчирмаса бўлмайди. Юқорида ўтирганлар ўзлаштиришни 100 фоиз қилиб кўрсатиб бормасанг, ҳисоботингни қайтаришади. Керак бўлса қолоқ ўқувчининг уйига бориб қўшимча дарс-сабоқ берасан, деган талаб ўқитувчига малол келади. Кимга керак? Ишни аълочи ўқувчилар билан ишлашдан бошладилар. Учта йўналиш бўйича мактаб стипендиялари тавсия этилди. Стипендиялар фақат аъло ўқигани учун эмас, айни пайтда учта-тўртта ўртоғини яхши ўқишга даъват этадиган, қолоқларни изидан эргаштира биладиганларга стипендияларнинг тантанали топширилишининг ўзи бошқаларнинг ҳам юрагига чўғ ташлади. Нима учун мен Улуғов Йўлчидек ё Нурбоева Ҳилоладек ўқий олмайман. Ўқийман, дегувчилар кўпайди.

Таълим

— Ўқитувчиларнинг хонадонларга бориши анъанага айланди. Ўқувчиси тушига кириб чиқмайдиган ўқитувчи ўқитувчи эмас, — дейди мактабнинг тажрибали муаллими Марат Ремжонов. — Қаранг, бир паррандабоқар ҳам товуқларини «жип-жип, жўжаларим» деб эркалайди. Шу гапни қўшиққа солиб куйлайди. Ўзининг касбидан, демак, завқи тошиб ишлайди.

Ўқитувчининг завқи-ку минг баробар зиёда бўлмоғи керак. Фақат маошни, куннинг ўтишини ўйлаб ишлаган ёмон. Касбига меҳри йўқнинг ишидан боши оғрийди, ўқувчилари кўзига ёмон кўринади. Ўқувчиси уни писанд қилмай, ҳурмат қилмай қўяди. Ўқитувчи ёниб турсинчи, ўқувчи бағрини бериб ташланади илмга.

Шундай, ёниб ишлаётган ўқитувчилардан Ҳамидов йигирматасини санади. Демак, бошқалар билан ҳали ишлашга тўғри келади. Қолоқ ўқувчилар юзтага камайди. Демак, бу борадаги ишлар ҳам талайгина.

Ота-оналар таклифсиз мактабга кела бошладилар. Исмоил Маматов ўзининг Ҳасан-Ҳусан ўғиллари қандай ўқиётганини сўроқлаб икки-уч марта келди. Кўп телевизорга қарамасин. Кўча-куйда юрмасин. Барака топгур муаллимлар, шугина болаларимни ўқимишли қилиб беринглар. Кўнглимдагидай одам бўлсин, деди.

Мактабга Назар Ҳайитов келди. Бизнинг Жаҳонгирнинг ўқишга қатнашуви суст. Қаттиқроқ бир чора кўринглар, деди. Баҳодир Хўжақулов 6-«г» синфда ўқийдиган ўғли уйда дарс қилмаслиги, китоб ўқимаслиги, лотин алифбосида хато ёзишини айтиб, синф раҳбарига эътироз қилди. Лекин боласига дафтар-қалам пули бериш тугул ундан, бирни иккига бўлсак, нечадан тегади деган саволни бермайдиганлар, юқорида айтганимиздай, фарзандининг қайси синф, қайси мактабда ўқиётганини суриштирмайдиганлар топилар экан-да ҳалиям.

Биз математика ўқитувчиси Ҳалима Эрматова билан гаплашдик. У ҳозиргина 7-«б» синфдан дарсдан чиқибди. «Ўтган дарсни ким гапиради?» деганда, 30 дан ортиқ ўқувчининг ҳаммаси «Доскага мен чиқаман» деб қўл кўтарганидан хурсандлигини билдирди.

Мактаб қошида ошхона қуриляпти. Ҳамма ерлари фермерларга тақсимлаб берилаётган ширкат хўжалиги идорасини, ҳашаматли клубини мактаб ихтиёрига ўтказибди. Бир бола партага кераксиз расм чизган экан, синфдошлари уни ўртага олиб, одобга чақиришибди.

Мактаб ҳаётида камчиликлар, муаммолар йўқ десак, хато бўлар. Масалан, ўша куни 6-синфга қишки қалин кийимларга ўраниб олиб, жисмоний тарбиядан сабоқ бермоқчи бўлаётган опамизнинг ишини таҳлил қилаверсак, бир бет қоғозга сиғмайди.

Лекин... Марат Ремжонов айтганидай, мактаб аҳлининг завқ-шавқ билан ишлаётганини сезиш қийин эмас. Нуқсонлардан кўра ўша завқ устувор. Яхши ишлайин, яхши ўқийин деган ният, ҳаракат устувор. Шу интилиш бугун катта дунёга талпиниб турган мурғак қалбларнинг кўзларига нур, қалбларига чўғ бўлиб сингса деймиз.

Олимжон УСАНОВ, «Халқ сўзи» мухбири.

Янги изоҳли луғат

Ўрта асрлар Шарқ қўлёзмалари, рисолаларини, хусусан «Зафарнома», «Бобурнома»ни варақлаганда, баъзан «нафтандоз» деган сўзга дуч келамиз. Муҳораба санъати сирларидан, тил тарихидан бехабар киши нафтандоз нима, ёки ким экан, деб ўйланиб қолиши табиий.

Бу сўзнинг ўзаги аслида нафит, яъни нефть бўлиб, «доз» эса от ясовчи қўшимча, аниқловчи сифатдир. Тил муомаламизда «доз» қўшимчаси билан ясалган сўзлар ҳозир ҳам учрайди. Нафтандоз — ҳарбий касб, яъни сўзма-сўз изоҳлаганда, ёнилғи отувчи, душман устига ўт-олов ёғдирувчидир. Қарангки, зукко ота-боболаримиз нефть ёнилғисининг сеҳрли кучини ўша замонлардаёқ яхши билишган, ҳарбий мақсадларда ундан фойдаланишган экан.

Гапни нефтдан бошлаганимиз бежиз эмас. Яқинда геология-минерология фанлари доктори, профессор А. Абидовнинг умумий таҳрири остида нефть ва газ саноатига оид икки жилдли русча-ўзбекча луғат чоп этилди.

Профессор Асрор Абидовнинг изоҳли луғатга ёзган сўзбошисида, ушбу нашрнинг ташаббускори ва илҳомчиси Юртбошимиз Ислом Каримов эканлиги алоҳида таъкидланади.

— Бундан 6-7 йил муқаддам «Устюртда нефть ва газ қидирув ишларининг истиқболи» Дастури муҳокама қилинаётган эди, — деб ёзади сўзбоши муаллифи. — Юртбошимиз мутахассисларга Дастурни амалга ошириш билан боғлиқ қимматли маслаҳатларини бериб, эътиборларини нега давлат тилида ёзилмаганига қаратдилар. Кейин деворга осилган геологик хариталар, чизмаларга ишора қилиб, геологлар қачон давлат тилига ўтадилар, деб бизни койидилар. Тан олиш керакки, бу жуда ўринли танбеҳ эди.

Давлат тилида иш юритишга асос бўладиган русча-ўзбекча изоҳли луғат яратиш ҳаракати ана ўшанда бошланган эди. «Ўзбекнефтгаз» Миллий акциядорлик компанияси тасарруфидаги ташкилот ва корхоналарнинг илмий ходимлари ва мутахассислари бу ишни икки босқичда амалга оширдилар ва 2000 ва 2004 йилларда «Нефть ва газ геологияси русча-ўзбекча изоҳли луғати» нашр этилди.

Нефть ва газ саноати йўналишида мавжуд бўлган 5500 дан зиёд кундалик ҳаётда учрайдиган муҳим атамалар танлаб тартибга солинган ушбу луғат нефть ва газ саноати геология ва қидирув ташкилотлари мутахассислари, илмий ходимлари, шунингдек, олий ўқув юртлари, коллеж ва лицейларнинг, нефть ва газ соҳасидаги ўқитувчи ва талабаларга иш юритишда ниҳоятда қўл келади.

Таянч нуқтаси

тарга дуч келиб туради ва бундан жиддий талафот кўрадилар. Улар бозорнинг салбий таъсиридан ўзларини ҳимоя қила олмайдилар. Чунки бозор ҳақида тўла ахборот ола билмайдилар. Шу боис уларни бозор ҳолати ҳақида хабардор қилиб туриш, нимани ва қанча ишлаб чиқариш лозимлиги хусусида маркетинг хизмати кўрсатиш керак бўлади. Бу ишни давлат кўмагида деҳқонларнинг нодавлат ташкилотлари уюштиришлари мумкин.

Интенсив ўсиш

Ҳозирги босқичда хусусий секторнинг экстенсив ўсиш имкониятлари тугалланиб бормоқда. Шу сабабли унинг интенсив ривожланиши биринчи ўринга чиқмоқда. Интенсив ривожланиш — бу хусусий секторнинг ўз ҳисобидан, яъни ўз имкониятларидан тўлароқ фойдаланиш ҳисобига ўсишидир. Бундай ўсиш хусусий секторда кенгайтирилган такрор ишлаб чиқаришнинг юз беришини, яъни бу сектордаги ресурсларни самарали ишлатиш ҳисобидан у яратган товар ва хизматларнинг йил сайин кўпайиб боришини билдиради. Шундагина у иқтисодиётда катта салмоққа эга бўлади.

Хўш, хусусий секторни ривожлантиришга оид чора-тадбирлар нималардан иборат? Аввало, хусусий корхоналар ва хўжаликлар молиявий салоҳиятини оширишга кўмак беришга алоҳида эътибор қаратиш лозим. Бу салоҳиятни оширишда молия воситалари қўл келади. Булар орасида солиқ имтиёзлари ва преференциялар бериш ўта муҳим роль ўйнайди. Тадбиркорларга солиқ имтиёзларини бериш уларнинг харажатини қисқартириб, топадиган фойдасини оширади. Бу эса, табиийки, молиявий салоҳиятни кучайтиради. Турли преференциялар бериш ҳам харажатларни қисман қоплаш орқали фойдани оширади. Корхоналарга тушадиган солиқ юки қанчалик кам бўлса, улар шунчалик барқарор ривожланади. Солиқ юкини баҳолаганда, унинг миқдорини эътиборга олиш муҳим бўлса-да, молиявий салоҳиятга таъсирини ҳам инобатга олиш зарур, деб ўйлаймиз.

Шу сабабли хусусий секторни ривожлантиришда кредит ҳамон катта аҳамиятга эга. Бироқ берилаётган кредитларнинг фоизларини ўйлаб кўриш керак. Масалан, тижорат банклари берган қисқа муддатли кредитларининг фоизи 2003 йилда 24,0 дан 32,2 фоизгача бўлди. Бундай шароитда фоиз ставкаси унча юқори бўлмаган кредит билан хусусий секторга ёрдам бериш унинг ривожланиш омилига айланади.

Муаммо, таклиф, мулоҳаза

Аммо шуни ҳам айтиш жоизки, бизнинг миллий бизнесимиз ҳали ёш, қаддини тўла ростлаб олганича йўқ. У дастлабки капитал жамғаришни бошидан кечирмоқда. Капитал етарли бўлмаган жойда кредитга муҳтожлик сезилади. Шу сабабли бизда кейинги йилларда дастлабки капитални ҳосил этиш учун микрокредитлар бериш кўпайди. Хусусий сектор асосан кичик бизнесдан иборатки, шу боис у молиявий ёрдамга муҳтож. Шу ўринда тадбиркорларга молиявий ёрдам бериш ҳақидаги соҳибқирон Амир Темурнинг кўрсатмаларини эсга олиш фойдалидир. Амир Темур «Сармояси қўлидан кетиб қолган савдогарларга ўз сармоясини қайтадан тиклаш учун хазинадан етарли миқдорда олтин берулсин» деб фармойиш берган эканлар.

Хусусий корхоналарни молиявий қўллаб-қувватлашда, албатта, солиқлар катта роль ўйнайди. Бу ишда солиқларнинг рағбатлантириш функцияси биринчи ўринга чиқади. Ва бунга, табиийки, солиқларга янгилик бериш орқали эришилади. Аммо солиқларни рағбатлантириш функцияси ҳозирчалик етарли эмас. Шуни назарда тутиб, Президентимиз **«Солиқ тизими нафақат солиқларни ундириш, балки биринчи галда, рағбатлантириш хусусиятига эга бўлиши лозим»,** деб уқтирдилар.

Солиқлар ғоят таъсирчан молиявий воситадир. Буни давлатнинг иқтисодиётни тартиблашда қўллайдиган асосий қуроли, деб айтиш мумкин. Иқтисодий шароитнинг ўзгаришига қараб, солиқлар қайтадан қурилиши талаб қилинади. Иқтисодиёт статик эмас, балки динамизм ҳолатида бўлади. Шу сабабли ундаги ўзгаришларни солиқ тизими сезгирлик билан илғаб олиши ва шунга мослашиб бориши даркор.

Таҳлилларнинг кўрсатишича, хусусий сектордаги инвестициялар таркибида ноишлаб чиқариш характеридаги инвестициялар катталигича қолмоқда. Булар аҳолининг шахсий жамғармасидан ҳашаматли уйлар ва дала ҳовлилар қурилиши учун сарфланиб, ишлаб чиқаришга юбориладиган инвестицияларни қисқартиради. Хусусий инвестицияларни кўпроқ ишлаб чиқаришга йўналтириш учун мол-мулк солиғини қайта кўриш зарур. Уй-жой қиймати маълум суммадан, масалан, 10 млн. сўмдан ошган тақдирда, оширилган мол-мулк солиғини киритилсачи? Бу солиқ прогрессив бўлиб, уй-жой қиймати ошган сари унинг ставкаси кўпайиб бориши зарур. Солиқ юкининг ортиб бориши инвестицион ресурсларни кўпроқ ишлаб чиқариш томон буради, деб ҳисоблаймиз. Хусусий тадбиркорликни рағбатлантиришда турли солиқлар ҳар хил роль ўйнайди. Шуни инобатга олиб, рағбатлантирувчи солиқларга енгиллик берган ҳолда бошқа тавсифдаги солиқларни ошириб бориш ҳам мумкинир.

Хусусий тадбиркорликни ривожлантиришнинг муҳим шартларидан яна бири кичик ва йирик корхоналар ўртасидаги барқарор алоқаларни ўрнатишдир. Чет эл, хусусан, Япония тажрибасининг кўрсатишича, кичик бизнес йирик бизнес қаноти остида самарали ривожланиши мумкин. Жумладан, кичик бизнес йирик фирмаларга бутловчи қисмлар, майда-чуйда деталлар етказиб беради, уларга хизмат кўрсатади. Бу билан кичик бизнес маҳсулотни сотишдан, ресурс топишдан, кредит қидиришдан соқит этилади. Йирик ва кичик бизнес ўртасидаги мана шундай алоқаларни барқарор ривожлантириш ҳам хусусий сектор ривожига ҳисса қўшади. Шу ўринда Президентимиз Ислом Каримов таъкидлаганидек, **«йирик корхоналарнинг буюртмаси асосида майда бутловчи қисмларни ишлаб чиқариш билан шуғулланадиган янги кичик корхоналарни ташкил этиш, хонадонларда майда хусусий цехлар очишни рағбатлантириш»** зарур. Айниқса, қишлоқ жойларда касаначиликни ривожлантириш муҳимдир. Бу бизнинг менталитетимизга мос бўлган фаолият шаклидир.

Касаначиликнинг афзаллиги шундаки, бу хонадондаги арзон иш кучига таянади ва маҳаллий бозорлардаги талабни арзон товарлар билан қондира олади.

Хусусий сектор келажакда миллий иқтисодиётимизнинг етакчи бўғинига айланишига, ишончимиз комил. Зеро, у бозор иқтисодиётининг табиатига мос тушадиган сектордир. Унинг ривожланиши янги иш ўринларининг яратилишини, бандликнинг оширилишини, аҳоли пул даромадларининг кўпайиши ва шунга монанд равишда турли товар ва хизматларнинг яратилишини, пировард натижада фаровонлик таъминланишини билдиради. Хусусий сектор қанча ривож топса, унинг жамият олдидаги ижтимоий мажбурияти ҳам шунчалик кўп бўлади.

Алишер ВАҲОБОВ, иқтисод фанлари доктори, профессор.

ОЛАМ НАФАСИ

Янгиликлар, воқеалар, далиллар

Ҳарбий ёрдам тўхтатилади

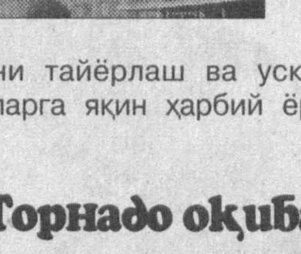

АҚШ давлат департаментининг расмий вакили вазифасини бажарувчи Эдам Эрлининг маълум қилишича, Никарагуа ҳукуматидаги кўчиб юрувчи зенит ракеталарини йўқ қилиш билан боғлиқ ички низо туфайли бу мамлакатга АҚШнинг ҳарбий ёрдами тўхтатилди. "Биз ҳукумат аъзолари бир тўхтамга келгунига қадар хавфсизлик йўлидаги ҳамкорлигимизни тўхтатиб турамиз", деди Эрли. Унинг айтишича, АҚШ асосан ҳарбий кадрларни тайёрлаш ва ускуналар етказиб бериш билан боғлиқ жами 2 миллион долларга яқин ҳарбий ёрдамни бекор қилган.

Торнадо оқибатлари

Вьетнамда юз берган торнадо натижасида тўрт киши ҳалок бўлди ва яна етти нафар одам жароҳатланди, бир қанча уйлар ва мактабларга жиддий шикаст етди. Бу ҳақда кеча ҳукумат вакиллари маълум қилган. Расмий баёнотда айтилишича, торнадо Као-Банг музофотидаги 14 та кўп қаватли уйни ва 4 та мактабни бутунлай вайрон қилган. "Яхшиямки бу воқеа тунда – болалар мактабда бўлмаган пайтда юз берди", деди фавқулодда вазиятлар қўмитаси вакили.

Гаитида навбатдаги тўқнашув

Гаитида тинчликпарвар кучлар ва мамлакатнинг собиқ ҳарбийлари ўртасида юз берган тўқнашувда 4 киши, хусусан, БМТнинг 2 ходими ҳалок бўлди, деб хабар беради ВВС. Тинчликпарвар миссия аъзоларидан бири орол жанубида жангариларга қарши ўтказилган амалиётлар чоғида ўлдирилган. Иккинчиси эса Хинч шаҳри марказида қўриқлаш вазифасини бажараётган пайтда отиб кетилган. Собиқ ҳарбийлар амалдаги муваққат ҳукуматдан товон пули талаб қилмоқда. Эслатиб ўтамиз, Гаити миллий армияси 1995 йилда тарқатиб юборилган ва уларга шундан буён пул берилмайди. 7400 нафар ҳарбийдан иборат БМТнинг тинчликпарвар кучлари эса 2004 йилдан муваққат ҳукуматга ёрдам кўрсатмоқда.

Номаълум жангариларнинг таҳдиди

Доҳада 19 март куни юз берган портлашни ўз зиммасига олган номаълум гуруҳ Қатарда янги террорчиликлар уюштириш билан таҳдид солмоқда. "Леванта Армияси" деб ном олган бу гуруҳ асосан Ғарб мамлакатларига қарашли биноларни, черковлар ва бошқа жойларни портлатмоқчи. Интернет сайтларидан бирида жойлаштирилган эълонда айтилишича, Қатардаги хунрезликлар энди бошланаяпти, деб хабар беради Reuters ахборот агентлиги.

Камилла қиролича бўладими?

Буюк Британия шаҳзодаси Чарльзнинг қайлиғи Камилла Паркер-Боулзнинг қиролича бўлиши тобора аниқ бўлиб бормоқда. Мамлакатнинг конституция масалалари бўйича вазирлиги Паркер-Боулз фақатгина қиролича-консорт мақомига эга бўлса-да, расман ҳақиқий қиролича ҳисобланишини тасдиқлади.

Хориж матбуоти хабарлари асосида тайёрланди.

Кондолиза Райснинг Хитой сафари

АҚШ давлат котибининг Хитойга қилган ташрифи ўз ниҳоясига етди. Райс 20 март куни ХХР ташқи ишлар вазири Ли Чжаосин таклифи билан келган эди. Сафар давомида у ХХР раиси Ху Цзиньтао, Давлат кенгаши раҳбари Вэнь Цзябао, Бош вазир ўринбосари У И каби юқори мартабали шахслар билан музокаралар олиб борди. Учрашув чоғида, жумладан, Тайвань муаммоси, Корея яримороли масаласи, Хитой ва АҚШнинг савдо-иқтисодий ҳамкорлиги, икки давлат валюталари курси сингари кўплаб масалалар муҳокама қилинган.

Бош вазир истеъфо берди

Эстония бош вазири, Республика партияси раиси Юхан Партс парламент коалицияси бошқарувидан ва ҳукумат раҳбари лавозимидан кетиши ҳақида баёнот берди. Партия раиси парламент томонидан адлия вазири Кен-Марти Вахерга ишончсизлик билдирилгандан сўнг бу ҳақда маълум қилди. "Бу ҳукумат ўз даврини ўтаб бўлди. Фақат мухолифатчилар ишончсизлик билдирганда тушуниш мумкин эди. Аммо унга коалиция аъзолари ҳам қўшилган экан, бу ҳукумат яроқсиздир", деб баёнот берди бош вазир. Душанба куни мамлакат парламенти бир овоздан (54 депутат) адлия вазирига ишончсизлик билдирган эди.

Жаҳон спорти

Чемпионат Грецкининг кўнглига сиғмади

Маълумки, шу йилнинг 30 апрелидан 15 майигача Австрияда хоккей бўйича навбатдаги жаҳон чемпионати бўлиб ўтади. Чемпионат бошланишига қирқ кун қолганда Канада терма жамоаси мураббийи Уэйн Грецки ўз лавозимидан кетишини билдирди. Бунга сабаб қилиб онасининг бетоблигини кўрсатди.

"Шундай нуфузли турнир олдидан терма жамоага ёрдам бера олмаганимдан афсусдаман, — деди бош мураббий.— Аммо ҳозир онамнинг ёнида бўлишим керак."

Врачларнинг таъкидлашича, машҳур хоккейчи ва мураббийнинг онаси ўпка саратони хасталигига чалинган. Канада хоккей федерацияси вазиятни ҳисобга олиб, уни лавозимидан озод қилди.

Блохин масаласини суд ҳал қилади

Украина футболида ҳам мураббий масаласида муаммо пайдо бўлганидан кўпчиликнинг хабари бор. Терма жамоа бош мураббийи Олег Блохин бир вақтнинг ўзида Украина Верховная Радаси депутати ҳам бўлгани учун парламентнинг регламент масалалари бўйича қўмитаси ундан фақат бир жойда фаолият кўрсатишни талаб қилганди. Блохин эса бош мураббийликдан кетиш тўғрисида ариза ёзганди.

Олег Блохиннинг бу қарори украиналик мухлисларнинг норозилигига сабаб бўлди. Душанба куни Украина Футбол федерацияси ижроқўми ҳам бош мураббийнинг ишдан кетиш тўғрисидаги аризасини рад этди. Энди масалани Киев аппелиация суди кўриб чиқади.

2005 йил — Сиҳат-саломатлик йили

Табиатга ошуфталик

Гулни севган одамнинг кўнглида табиатга бўлган адоқсиз меҳр шаклланади. Буни Бўз туманидаги болалар санаторийси шифокорларидан тортиб тарбиячи-мураббийларигача яхши билишади. Яхши биладигина эмас, она табиат, ҳайвонот ва наботот олами ҳақида уларга сўзлаб беришдан, суҳбатлар ўтказишдан зерикишмайди.

Бу ерда вилоят туманларида яшовчи 3 ёшдан 16 ёшгача бўлган бемор болалар йил давомида даволаниб, саломатлигини тиклайдилар. Уларнинг тенгқурлари қатори билим олиш, амалий машғулотлар билан шуғулланишлари учун барча шароитлар яратилган.

Табиатга шайдолик, спорт билан мунтазам шуғулланиш болаларнинг касалликлардан фориғ бўлишларига хизмат қилмоқда.

СУРАТДА: тарбиячи Салтанат Турғунбоева болалар билан хонаки гуллар парвариши ҳақида суҳбатлашмоқда.

Тоҳиржон ҲАМРОҚУЛОВ олган сурат.

Бундан бир йил муқаддам телевидениеда академик Абдулла Убайдуллаев 2004 йилнинг энг яхши шифокори деб топилганлиги ва эсдалик совға билан тақдирланганлиги ҳақида кўрсатув берилган эди. Олим ушбу мукофотга 75 минг шифокор орасидан энг муносиби сифатида сазовор бўлганди. Орадан кўп ўтмай А. Убайдуллаевнинг "Нафас йўллари касалликлари" китоби босмадан чиқди. Ўшанда кўнглимизда эл-юрт соғлиғи йўлида фидойилик билан меҳнат қилаётган шифокор ҳамда у бошқараётган институт хусусида батафсилроқ маълумотга эга бўлиш истаги туғилганди.

Абдулла Убайдуллаев республикада хизмат кўрсатган тиббиёт ходими, Тошкент врачлар малакасини ошириш институти таркибида ўзи ташкил этган пульмонология ва клиник аллергология кафедраси мудири, Соғлиқни сақлаш вазирлигида 30 йилдан буён бош пульмонолог, ЎзР ФА академиги. Бу саноқни яна давом эттирадиган бўлсак, Европа респиратор жамияти, Халқаро сил ва ўпка касалликларига қарши кураш иттифоқи, "Интер-астма Россия-МДҲ жамияти" бошқаруви аъзоси, Марказий Осиё Пульмонологлар ассоциациясининг вице-президенти ҳамдир. Бир сўз билан айтганда, Ўзбекистонда фтизиатрия ва пульмонология соҳасида эришилган муваффақиятларда унинг хизмати катта.

Шифокорни республикамиздан ташқарида ҳам яхши билишади. У Европа ва Осиё давлатлари, Россия, АҚШда ўтказилган қатор нуфузли анжуманларда маърузалар билан қатнашиб, тиббиёт оламининг йирик вакилларидан бирига айланиб қолган. Айни пайтда академик Шокир Алимов номидаги Фтизиатрия ва пульмонология илмий-тадқиқот институти директори.

ПИСТИРМАДАГИ РАҚИБ

— Абдулла Муҳаррамович, суҳбатимиз аввалида ўзингиз раҳбарлик қилаётган институт фаолиятига тўхталсангиз.

— Институтимиз сил, ўпка ва ўпканинг носпецифик касалликларини даволаш ва шу асосда илмий ишлар олиб боришга ихтисослашган бўлиб, 1932 йилда ташкил топган. 73 йилдан буён халқимизнинг соғлом турмуш тарзини барқарорлаштириш учун меҳнат қилинмоқда. Бу ҳақда гап борар экан, мен биринчи навбатда, академик Шокир Алимов (раҳматли) номини чуқур ҳурмат билан хотирлайман. У тиниб-тинчимаслиги, жонкуярлиги билан тиббиётда катта ўзгаришлар ясаган. Институтни ишга тушириш, кадрлар ва тиббий асбоб-ускуналар билан таъминлаш, беморлар саломатлигини тиклаш борасида тинмай елиб-югурган. Ундан кейин директорлик қилган профессор Абдунаби Калонхўжаев ҳам ўзидан яхши ном ва шогирдлар қолдириб кетди.

Институтимиз 500 ўринли бўлиб, 500 нафарга яқин шифокор ишлайди. Барчаси олий тоифали. Ўн битта бўлим ва шунча лабораториямиз бор. Зотилжам бактериологик лабораторияси қошида ўқув-тренинг маркази тузилган. Унда Марказий Осиё республикаларидан келган олий ва ўрта тиббиёт ходимлари, лаборантлар ўқитилади. Болалар бўлимида эса 16 ёшгача бўлган ўғил-қиз фарзандларимиз бир пайтнинг ўзида ҳам даволанишади, ҳам умумий ўрта мактаб дастури бўйича таълим олишади. Уларга тўрт маҳал иссиқ овқат берилади, ёшларига мос кинофильмлар ва мультфильмлар намойиш этилади.

— Кўпчилик сил деганда фақат ўпка касаллигини тушунишга одатланиб қолган. Аслида унинг турлари кўп, шундай эмасми?

— 1882 йили немис олими Роберт Кох ўзининг узоқ ва машаққатли илмий изланишларидан сўнг сил касаллигини чақирувчи микроб — сил таёқчасини топган. Аввал бошда уни айблаб, судга бермоқчи бўлишса-да, ўлимидан кейин ушбу кашфиёти учун Нобель мукофоти билан тақдирланган. Ваҳоланки, немис олимидан минг йил бурун аллома бобомиз Абу Али ибн Сино сил юқумли деган фикрни айтиб, уни ночорлар хасталиги дея баҳолаган. Бу ҳодиса худди Американи илк бор Христофор Колумб эмас, аксинча Абу Райҳон Беруний кашф этганини эслатади.

Сил ижтимоий хавфли касаллик бўлиб, унинг 90 фоизи ўпкада, қолган 10 фоизи эса бошқа аъзоларда бўлади: плевра, буйрак, ошқозон-ичак, умуртқа, тери, кўз, қулоқ, жинсий аъзолар сили ва ҳоказолар. Терапия, кўкрак хирургияси, суяк сили, урология, урогинекология бўлимларида силнинг 10 фоизи билан, туберкулёз бўлимида ўпка сили, пульмонология бўлимида эса ўпканинг носпецифик касалликлари — астма, зотилжам хасталигига дучор бўлган беморлар шифо топадилар.

Сўнги 10-15 йилда бутун дунёда сил касаллиги кўпайди. Ер юзида 6 миллиард халқ яшаса, шунинг учдан бири, яъни, 2 миллиарди сил билан оғриган. Хасталикнинг 95 фоизи ривожланган давлатлар ва Африка ҳиссасига тўғри келади. Жаҳон Соғлиқни Сақлаш Ташкилотининг кўрсаткичлари бўйича бир йилда 10 миллион одам касалликнинг фаол формаси билан бетобланади. Уч миллиони эса вафот этади. Шундан 300 минги болалардир.

Шуни алоҳида таъкидлаш керакки, силга қарши кураш хизмати Ўзбекистонда изчил йўлга қўйилган. Ҳар бир вилоятда ва Қорақалпоғистон Республикасида махсус диспансерлар бор. Беморлар учун ишлатиладиган дори-дармон ва озиқ-овқатлар бепул. Аёллар, ёлғиз қариялар ва ёш болаларни ҳар йили тиббий кўрикдан ўтказиш, эмлаш чора-тадбирлари вақтида бажарилмоқда. Ҳукуматимиз, давлатимиз, Соғлиқни сақлаш вазирлиги ва соҳа мутахассислари биргаликда касалликнинг олдини олиш, даволаш ва бартараф этишнинг самарали усулларини қўллаб келмоқда. Натижа шуни кўрсатмоқдаки, хасталикнинг юртимиздаги кўрсаткичи Россияга қиёсланганда 1,5, Қирғизистон ва Қозоғистонга нисбатан эса 2-2,5 баравар кам.

Шу йилнинг февралида сил касаллигининг олдини олиш ва камайтириш тўғрисида қабул қилинган қарор халқ саломатлиги йўлидаги навбатдаги ғамхўрликдир. Ушбу ҳужжатда диспансерлар қурилиши ва уларни замон талаби даражасидаги асбоблар билан таъминлаш, беморларга ҳар томонлама юксак тиббий хизмат кўрсатиш, малакали ва тажрибали кадрларни тарбиялаш ҳамда кўпайтириш, шунингдек, ўрта тиббиёт ходимлари маошини оширишга алоҳида эътибор қаратилган. Ушбу қарор муносабати билан вилоят ҳокимлари ҳам қимирлаб қолишди.

— Баъзи беморлар шифокорга анча кеч мурожаат қилишади. Наҳотки, улар ўз вужудларида хасталик туфайли ўзгариш ва оғриқ сезмайдилар? Шундай бўлиши ҳам мумкинми?

— Асло. Ҳар бир инсон йўтали 2-3 ҳафтага чўзилдими, зудлик билан шифокор кўригидан ўтиши шарт.

24 март — Халқаро силга қарши кураш куни

Кўп ҳолларда йўтал силдан даракчи ҳам бўлиши мумкин. Қисқа йўтал, аста-секин қувватсизланиш, озиш, иштаҳа йўқолиши, кечқурун иситмалаш, тунда терлаш ва кўкракда оғриқ пайдо бўлиши касалликнинг бошланғич белгиларидир.

Хасталик одамнинг айни баркамол даври — 20-50 ёшларида кўп учрайди. У беморни майиб-мажруҳ қилиб қўйиши, ҳаттоки ўлимга олиб бориши ҳам эҳтимолдан холи эмас. Аслида ҳар биримизнинг вужудимизда 70-80 фоиз сил манбаи мавжуд бўлиб, у пистирмадаги ёвдек пайт пойлаб ётаверади. Оила ва турмушда рўй берадиган тасодифий кўнгилсизликлар, қаттиқ куйиниш, вақтида овқатланмаслик, иммунитетнинг пасайиши биланоқ у "ҳужум"га ўтади. Мабодо сил таёқчаси ерга тушса, 1-1,5 метр чуқурликда ўлмасдан тураверади. Касаллик бемордан, унинг буюмларидан, гаплашиш ва қўл бериб сўрашиш орқали юқади. Суяк сурмайди. Бемор шифохонага ўз вақтида келса, хасталикни албатта даволаш мумкин бўлади.

— Институтда касалликнинг олдини олиш ва даволашга доир янгиликлар яратилдими?

— Болаларда силни эрта аниқлаш борасида аспирант Абдулла Йўлдошевнинг илмий изланишлари кўнгилдагидек натижалар бермоқда. Ўпка хирургияси бўлими бошлиғи, профессор Тўлқин Қориев эса умуртқа сили операцияси бўйича ўзига хос мактаб яратган олим. Маълумки, инсон вужудини умуртқалар бирлаштириб, кўтариб туради. Шунинг учун ҳам улар ўзгача эътибор ва парваришталаб.

— Маълумки, 2005 йил Юртбошимиз томонидан Сиҳат-саломатлик йили деб эълон қилинди ва ана шу йўналишда Давлат дастури ишлаб чиқилди. Унда республиканинг барча минтақаларида сил касаллигига чалинган беморларга барвақт ташҳис қўйиш ва уни амбулаторияда даволаш стратегиясини жорий этиш таъкидланган. Сизнинг жамоангиз мазкур дастур бажарилишига қандай ҳисса қўшмоқда?

— Давлат дастурига таянган ҳолда ўз иш режамизни тузиб, амалга оширишни бошлаб юбордик. Бош шиоримиз соғлом турмуш тарзини ҳаёт мазмунига айлантиришдир. Вилоятларда сил касаллигининг олдини олишга қаратилган конференциялар, семинарлар уюштирмоқдамиз. Матбуот, телевидение ва радиода мунтазам чиқишлар билан қатнашаяпмиз. Бугун-эрта Миллий матбуот марказида катта илмий анжуман ўтказилади. Ўзим ҳам маърузам билан иштирок этаман.

— Иш бор жойда камчиликлар, етишмовчиликлар бўлиши ҳам табиий.

— Албатта. Очиғини айтганда, тиббий жиҳозларимиз анча эскириб қолди. Уларни замонавийлари билан алмаштириш керак. Қолаверса, биноларимизнинг таъмирга муҳтожлиги сезилмоқда. Шунингдек, кўпинча кадрлар масаласида қийинчилик туғилиб қолади. Чунки ҳамма шифокор ҳам, негадир, бу ерга келиб ишлашни хоҳлайвермайди.

— Суҳбатимиз сўнгида газетхонларга, халқимизга нима деган бўлардингиз?

— Соғлиғингиз ўз қўлингизда. Соғлом бўлишнинг 70-80 фоизи ўзингизга боғлиқ. Ана шунга амал қилсангиз оилангизга, жамиятга ва Ватанга катта фойда келтирган бўласиз.

"Халқ сўзи" мухбири Гулчеҳра ЙЎЛДОШЕВА суҳбатлашди.

Амалий санъатимиз эътирофи

Россия Давлат Шарқ музейида Ўрта Осиё қадимий тикувчилик санъати кўргазмаси очилди. Оддий уйлардан тортиб ҳашаматли саройларни ҳам безаган бу кашта ва сўзаналар, айниқса, XIX асрдан бошлаб оммавий ҳамда энг тез ривож топган халқ амалий санъати турларидан бирига айланди.

Кўргазмада музей коллекциясида сақланаётган 300 дан ортиқ намуна ва Ф. Тоиров шахсий тўпламасидаги сўзана-кашталар ҳамда либослар намойиш қилинмоқда. Уларнинг аксарияти мамлакатимизда яратилган. Намуналардан баъзилари томошабинлар эътиборига биринчи марта тақдим этилаяпти. Айниқса, Самарқанд, Бухоро, Тошкент ва Жиззах каштачилигининг ўзига хослиги, уларнинг бетакрорлиги ҳамда Шаҳрисабзда тўқилган сўзаналар музейга ташриф буюрганларда катта қизиқиш уйғотмоқда.

Коллекция қаторидан жой олган ипакдан тикилган ноёб либослар ҳамда жиҳозлар ўзининг нафислиги билан мутахассислар эътирофига сазовор бўлаяпти. Уларни яратган чеварларнинг маҳорати эса барчани лол қолдирмоқда, деб хабар беради www. museum.ru интернет сайти.

Кўргазма шу йилнинг 10 майигача давом этади.

Салим ДОНИЁРОВ, «Халқ сўзи» мухбири.

Кексалар ибрати

Сурхондарёлик кексалар шаҳар ва қишлоқларни ободонлаштиришдек хайрли ишларга доимо бош-қош бўлмоқда. Ҳали қиш тугамай, яъни феврaль ойида "Нуроний" жамғармаси вилоят кенгаши аҳолига мурожаат билан чиққан эди. Мазкур чақириққа биринчилардан бўлиб қариялар лаббай деб жавоб беришди.

"Туркистон пресс" мухбири Маҳмуд Абулфайзнинг хабар беришича, Наврўз байрами арафасида кексалар саъй-ҳаракати билан Термиз туманидаги ноёб тарихий ёдгорлик — Султон Саодат мажмуаси атрофи тозаланди. Мевали ва манзарали дарахт кўчатлари, гуллар экилди.

Ташкилот ва корхоналар раҳбарлари диққатига! Товар сертификатланган

РОССИЯ АВТОМОБИЛЛАРИ КРЕДИТГА ВА ЛИЗИНГГА!

ИШЛАБ ЧИҚАРУВЧИ ЗАВОДЛАР ДИЛЕРИ «ИЖМАШАВТО» ОАЖ, «ГАЗ» ОАЖ да ишлаб чиқарилган барча турдаги моделларига буюртмалар қабул қилади ва сотади.

«ГАЗ-31105» «ИЖ-2717», «ВАЗ-2106» «ГАЗЕЛЬ»

Мулоқот учун телефонлар: Тошкентда: (99871) 132-10-35, 132-12-01; 132-03-62, 186-12-94.

РОССИЯДАН КЕЛТИРИЛГАН ЛИНОЛЕУМЛАРНИ ТЎШАШ ВАҚТИ КЕЛДИ.

Улгуржи нархлар. Ҳар доим Тошкентдаги омбордан.

Телефон 134-48-11.

Автомобиллар ва ишлаб чиқариш хоналари учун емирилишга чидамли ТРАНСЛИН қопламаси.

Товар сертификатланган

«ТРУБНАЯ МЕТАЛЛУРГИЧЕСКАЯ КОМПАНИЯ» (Российская Федерация) и ОАО «УЗКОММУНМАШТАЪМИНОТ»

предлагают к реализации стальные трубы со склада в г.Ташкенте по нижеуказанным отпускным ценам.

Завод-изготовитель — «Северский трубный завод» (г.Полевской, Свердловская обл.)

Диаметры труб (мм)	Цена за 1 тонну сум. Цены действительны по 31.03.2005 г.

ТРУБЫ ВОДОГАЗОПРОВОДНЫЕ ГОСТ 3262-75:

ДУ 15х2,8 мм	944000	ДУ 40х3,0 мм	934000
ДУ 20х2,8 мм	944000	ДУ 50х3,0 мм	934000
ДУ 25х3,2 мм	944000	ДУ 100х4,0-5,0 мм	994000
ДУ 32х3,2 мм	934000		

ТРУБЫ ЭЛЕКТРОСВАРНЫЕ ГОСТ 10704-91; 10705-80:

76х2,8-4,5 мм	994000	114х3,0-6,0 мм	994000
89х5,0 мм	994000	159х5,0-6,0 мм	1199000
108х3,0-4,5 мм	994000		

Кроме того, под заказ поставляем металлические трубы любого диаметра и назначения с трубных заводов, входящих в состав «Трубной металлургической компании» (Россия):

- Волжский трубный завод (г.Волжский, Волгоградская область);
- Северский трубный завод (г.Полевской, Свердловская область);
- Синарский трубный завод (г.Каменск-Уральский, Свердловская область);
- Таганрогский металлургический завод (г.Таганрог, Ростовская область).

Контактные телефоны: 134-05-75, 134-07-94, факс 132-20-56. E-mail: uzkommashta@tkt.uz Адрес: 700035, г.Ташкент, ул.Ниёзбек йули, 1, 7-й этаж, здание института «Узбеккоммуналлойиха».

Товар сертифицирован, услуги лицензированы.

O'zLotto — O'ZLOTTO KUNDALIK

кетма-кет тўғри топилган сонлар миқдори	Ютуқ (сўм)	14.03.05	15.03.05	16.03.05	17.03.05	18.03.05	19.03.05
тушган рақамлар		0 4 9 7	9 1 3 1	4 2 4 4	5 0 7 9	5 5 3 0	6 2 6 0
		Ютуқли ставкалар сони					
4	200 000	7	1	2	3	0	1
3	2 000	114	63	83	79	62	50
2	200	1 150	808	990	914	958	984
1*	100	3 678	2 355	2 804	2 592	2 600	3 076

* биринчи ёки тўртинчи устунлардаги тўғри топилган сонлар

26-тиражининг ҲИСОБОТИ (O'ZLOTTO 6/30)

Тираж ўтказилган сана: 2005 йил 16 март

Тушган шарлар номери кетма-кетлиги: 29 25 11 2 18 16

Ўйналган ютуқлар:

Ютуқ категорияси	Ютуқ фонди (сўм)	Ютуқлар сони	Бир ставка ютуғи (сўм)
6та тўғри топилган	29 552 491 + Matiz	0	0
5та тўғри топилган	220 416	7	31 488
4та тўғри топилган	330 624	206	1 604
3та тўғри топилган	551 040	2 047	269

27-тиражининг ҲИСОБОТИ

Тираж ўтказилган сана: 2005 йил 19 март

Тушган шарлар номери кетма-кетлиги: 14 7 28 19 23 1

Ўйналган ютуқлар:

Ютуқ категорияси	Ютуқ фонди (сўм)	Ютуқлар сони	Бир ставка ютуғи (сўм)
6та тўғри топилган	30 770 491 + Matiz	0	0
5та тўғри топилган	162 169	10	16 216
4та тўғри топилган	243 254	224	1 085
3та тўғри топилган	405 424	1 980	204

Лотереянинг кейинги тиражи 2005 йил 23 март куни ўтказилади

25-тиражининг ҲИСОБОТИ (O'ZLOTTO 6/35)

Тираж ўтказилган сана: 2005 йил 19 март

Тушган шарлар номери кетма-кетлиги: 28 15 14 24 19 32

Ўйналган ютуқлар:

Ютуқ категорияси	Ютуқ фонди (сўм)	Ютуқлар сони	Бир ставка ютуғи (сўм)
6та тўғри топилган	168 528 688 + Lacetti	0	0
5та тўғри топилган	691 999	6	115 333
4та тўғри топилган	951 498	171	5 564
3та тўғри топилган	951 498	2 265	420

Лотереянинг кейинги тиражи 2005 йил 26 март куни ўтказилади

Тўкин ҳаёт сари! Лицензия №000001 Тошкент ш., Ниёзбек йўли к., 24. Тел.: 136-70-69.

Ўзбекистон Республикаси Истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамиятлари федерацияси жамоаси ИҲҲКЖ федерациясининг раиси **Зуҳра Агзамовна САЙДАМИНОВАнинг** вафоти муносабати билан марҳуманинг оила аъзолари ва яқинларига таъзия изҳор этади.

Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги — ЎзА жамоаси журналист **Вячеслав ДРАЧЕВнинг** вафоти муносабати билан марҳумнинг оила аъзолари ва яқинларига чуқур таъзия изҳор этади.

Абдулла Қодирий номидаги Тошкент давлат маданият институти ректорати Магистратура бўлими бошлиғи Ш. Акромовга рафиқаси **Осорахон АКРАМОВАнинг** вафот этганлиги муносабати билан таъзия изҳор этади.

«O'zo'quvloyiha» институти жамоаси институт директори Санжар Исломовга синглиси **Осорахон АКРАМОВАнинг** вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Халқ сўзи — Народное слово

Бош муҳаррир: Аббосхон УСМОНОВ

МУАССИСЛАР: Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 001-рақам билан рўйхатга олинган. Буюртма Г — 261. 32634 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2

ТЕЛЕФОНЛАР: Газетхонлар билан алоқа ва минтақалар бўлими 133-52-55; Котибият 133-10-28; Эълонлар 136-09-25.

Газета IBM компьютерида терилди ва операторлар Жамшед Тоғаев ҳамда Баҳодир Файзиев томонидан саҳифаланди.

Таҳририятда ҳажми 5 қоғоздан зиёд материаллар қабул қилинмайди.

t -Тижорат материали

МАНЗИЛИМИЗ: 700000, ГСП, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.
Навбатчи котиб — Ю. Ҳамидов.
Навбатчи муҳаррир — М. Холматова.
Навбатчи — Х. Эшманов.
Мусаҳҳиҳ — Ш. Машраббоев.

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41. ЎзА якуни — 22.20 Топширилди — 22.30

23456